

דף ס"ט

שמעתי ב' קמיצת זר ומליקת זר ואיני יודע
מי תרד חזקיה א' מסתבר שקמיצה תרד
על עבודת זר, אחת בקמיצת זר ואחת
במליקת זר. על אחת שמעתי שאם עלתה תרד ועל אחת שמעתי שאם
עלתה לא תרד. ולא ידעתי באיזו מהם נאמר שתד ובאיזו נאמר שלא
תרד. וחזקיה אמר שמסתבר שעולה שזר קמץ שעלתה למזבח תרד,
ושקרבתן עוף שזר מלק אם עלתה לא תרד¹¹²⁷.

מפני שאין קידוש כלי שרת בבמה
שואלת הגמרא, במה שונה מליקה שאם
עלתה לא תרד מפני שמליקה ישנה בבמה,
שהעבודה בבמה כשרה בזר שהרי הבכורות עבדו בבמות לפני שזהרן
התקדש¹¹²⁸. הרי גם קמיצה ישנה בבמה! ואין לומר שחזקיה סובר
שאין מנחה בבמה. מפני שאם אין מנחה בבמה אין גם עופות בבמה!
כמו שאמר רב ששת, לדברי רבי יהודה שאומר שיש מנחה בבמה, יש
עופות בבמה. ולדברי האומר שאין מנחה בבמה, אין עופות בבמה. מפני
שכמו שממעטים מהכתוב בסיני: "וַיִּשְׁלַח אֶת נְעָרָי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלוּ
עֹלֹת וַיִּזְבְּחוּ זִבְחִים שְׁלָמִים" זבחים, קרבנות בהמה, ולא מנחות, כך
ממעטים זבחים ולא עופות. אלא יש לומר שטעמו של חזקיה הוא מפני
שאין קידוש בכלי שרת לפני הקמיצה במנחה בבמה. ולכן לא לומדים
את קמיצת זר במקדש מקמיצת זר בבמה, וקמיצת זר במקדש פסולה
הואיל וקידשה בכלי שרת¹¹²⁹.

יצאה מליקת קד' בפנים והביא
לכלל נבלה
הגמרא מביאה את מה ששינונו בברייתא
בתורת כהנים, מניין לומדים שמליקה פסולה
לפנים אינה מטמאה בגדים בבית הבליעה¹¹³⁰? , תלמוד לומר: "וְכָל נֶפֶשׁ
אֲשֶׁר תֹּאכַל נִבְלָה וכו'" למעט מליקה פסולה שאין בה דין נבלה ואינה

¹¹²⁷ מליקת זר לא תרד לר"ש אבל לר"י תרד כמו לילה ויוצא ודרום שר"י לא לומד עבודת דם מבמה. תוס'.

¹¹²⁸ רש"י כת"י.

¹¹²⁹ קשה הרי הוא נק' פסולו בקדש כיון שהתקדש בכלי שרת. ושמא כיון שתחילת עבודתה ביד ולא נתקדש
בכלי שרת בתחילת עבודה לא נחשב פסולו בקדש ואינו דומה לשחיטה שסכין מקדשו. תוס'.

¹¹³⁰ באיסורי הנאה לא צריכים ללמוד מהכתוב ששחיטתה שמהרת מידי נבילה מפני שהכשר אכילתם של
קדשים אינו בשחיטתם. אבל הכשר אכילתם של איסורי הנאה הוא בשחיטתם, ואפילו ששחיטתם אינה מכשירה
אותם עכשיו באכילה מ"מ היא מטהרתם מידי נבילה. תוס'.

מטמאה. שואלת הגמרא, מנין שקרבן עוף שנמלק במליקה פסולה אינו נבלה, אולי הכתוב התיר מדין נבלה רק קרבן עוף שנמלק בהכשר, ולא קרבן עוף פסול¹¹³¹? אלא צריך לגרוס בברייתא תלמוד לומר "טֶרֶף", כשם שטריפה אינה מתירה את האיסור שהיה בה, אף נבלה שאינה מתירה את האיסור¹¹³² שהיה בה. יצא מליקה שהיא לפנים, הואיל והיא מתרת את האיסור, התנבלות על ידי מליקת פנים, בהכשר שמתירה את האיסור שהיה בחייה, שלא היתה ראויה להקרב בחייה לגבוה, ובמליקה זו הותרה להקרבה בדיעבד, ויצאה מדין נבלה ואינו מטמא בגדים בבית הבליעה. וההיקש הביא לכלל נבלה את המולק קדשים בחוץ והמולק חולין, בין בפנים ובין בחוץ, הואיל ואין מתירים את האיסור, ואם עלו ירדו¹¹³³, מטמאים בגדים בבית הבליעה.

שווה בפנים כבחוץ יצאה שחיטת חולין בפנים וקדשים
ובברייתא אחרת שנינו, יכול תהא שחיטת עוף חולין לפנים, ועוף קדשים בין מבפנים ובין מבחוץ מטמאה אבית הבליעה?, תלמוד לומר "נְבֵלָה". שואלת הגמרא, הרי שחיטה אינה שייכת לא בעוף בפנים, ולא בקדשים בין בפנים ובין בחוץ ומי אומר שאינו נבלה? אלא יש לומר שהברייתא אומרת תלמוד לומר "טֶרֶף", שנבילה שהיא כטריפה מטמאה. נבלה שהיא כמו טריפה ששווה בפנים כבחוץ, שאסורה בין בפנים ובין מטמאה בגדים אבית הבליעה. יצאה שחיטת חולין בפנים וקדשים בין מבפנים בין מבחוץ, שאין דינם שווה בפנים כבחוץ שאינו מטמאים בגדים אבית הבליעה.

הגמרא שואלת, שאפשר להבין את דברי הברייתא שחולין שנשחטו אינם שווים בפנים כבחוץ, שעופות חולין שנשחטו בחוץ הם כשרים¹¹³⁴, ואם

1131 ע"פ רש"י כת"י, ובמפרש פירש נהי דהותרה מליקת חטאת העוף לכהנים מגזירת הכתוב מכלל חטאתם כדאמרן בפרק [בית שמאי] (לעיל /זבחים/ דף מד:): עולה שלא הותרה להם תטמא בבית הבליעה.
1132 בתורת כהנים מעמידים את הכ' בנבלת עוף טהור וטריפה הוא מרא מיותר לדרשה כדלקמן, שאי אפשר לשומעו כמשמעו. שיהא טריפה מטמא בבית הבליעה מחיים אם טריפה חיה ואם אינה חיה הרי בכלל נבילה. המפרש.

1133 (ק"ץ חפ"ץ סימן) מפני שאין פסולם בקדש.

1134 רש"י כת"י כ' מפני שחולין כשרים בשחיטה. והמפרש כתב שחולין שנשחטו אינם מטמאים אפי' שלא בהיכשרו כגון עוף טריפה ששחטה דהא מתניתין לקמן כר"מ דמטהר טריפת העוף שחוטה ומוקי טריפה דכתיב בקרא להך דרשא למעוטי פנים.

נשחטו בעזרה הם אסורים. אבל מה שהברייתא אומרת שעופות קדשים שנשחטו שווים בפנים כבחוזן אינו מובן. שהרי עופות קדשים שנשחטו, בין בפנים ובין כשנשחטו בחוזן הם פסולים, ונבילה זו שווה בהם. ואמר רבא, שהברייתא לומדת מהדרשה הזאת רק את הדין בשחיטת עוף בפנים בחולין. אבל עופות קדשים שנשחטו בחוזן אינה מטמאים טומאת נבילה מסברה. אם לשחיטת עוף קדשים בחוזן יש דין של שחיטה לחייבו כרת משום שחוטי חוץ, האם אין לה דין שחיטה והיא לא תועיל לטהרה מידי נבילה¹¹³⁵?!

ושואלת הגמרא, מנין לומדים ששחיטת עוף קדשים בפנים, שאין בה כרת, מטהרת מידי נבילה? ואומרת הגמרא מפני שדינם לא שווה בפנים כבחוזן¹¹³⁶. שואלת הגמרא, אם כך גם כשמלקן קדשים בחוזן לא יטמאו בבית הבליעה. שהרי אינם שווים בפנים כבחוזן, שהרי הכשרם בפנים הוא במליקה? אמר רב שימי בר אשי, לומדים דבר שלא בהכשרו, שחיטת קדשים בפנים, מדבר שלא בהכשרו, שחיטת קדשים בחוזן¹¹³⁷. ולא לומדים דבר שלא בהכשרו, מליקת קדשים בחוזן, מדבר שבהכשרו, מליקת קדשים בפנים¹¹³⁸.

שואלת הגמרא ממה ששנינו בברייתא, מנין ליוצא שאם עלה לא ירד?, שהרי יוצא כשר בבמה. ולומדים את יוצא במקדש שאינו הכשרו מיוצא בבמה שהוא הכשרו לכתחילה? עונה הגמרא, שהתנא של הברייתא סומך על הכתוב "זאת תזכר העלה" שמרבה תורה אחת לכל הפסולים העולים על המזבח שאם עלו לא ירדו, ו"זאת" ממעט חלק מהפסולים. פסולים שפסולם בקדש לא ירדו ושאינן פסולם בקדש ירדו, ויוצא פסולו בקדש. והלימוד

¹¹³⁵ כמו שמרבים בפרק השוחט והמעלה (לקמן דף קז) מאו אשר ישחט לרבות שחיטת עוף ומכאן ששמה שחיטה. מפרש.

¹¹³⁶ המפ' כתב ששחיטת קדשים בפנים אינה מטמאה מפני שאם טמא לא יהיה שווה בפנים כבחוזן כיון ששחיטת קדשים בחוזן אינה מטמאה כדברי רבא. ולפי רש"י כת"י שחיטת קדשים בפנים אינה מטמאה מפני שבחוזן חייב כרת על שחיטתו ובפנים לא.

¹¹³⁷ וכן שחיטת חולין בפנים משחיטת חולין טריפה בחוזן.

¹¹³⁸ תוס' שואלים על מה שפי' בקונטרס ששחיטת חולין בפנים לא נלמדת משחיטת חולין בחוזן אלא משחיטת קדשים בפנים. שאם כן נלמד את מליקת חולין בפנים וקדשים בחוזן ממליקת שמאל ולילה שהם שלא בהכשרו. ו"ל שכיון שאם עלה לא ירד קוראים בו בהכשרו. תוס'.

מבמה הוא אסמכתא בלבד.

משנה

מלק ונמצאת טרפה

מלק ונמצאת טריפה, רבי מאיר אומר אינו מטמא בבית הבליעה. רבי יהודה אומר

מטמא, מליקת קרבן עוף טריפה אינה מועילה להוציאו מידי נבלה¹¹³⁹. אמר רבי מאיר קל וחומר, אם נבלת בהמה שמטמאה במגע ובמשא, שחיטתה מטהרת טריפתה מטומאתה. נבלת העוף שאינו מטמא במגע ובמשא אלא באכילה ובבית הבליעה, אינו דין שתהא שחיטתו מטהרת טריפתו מטומאתו. וכיון שלמדנו בקל וחומר ששחיטת עוף טהור מטהרת מטומאת נבילה נלמד בבנין אב. מה מצינו בשחיטתו שהיא מכשרתו לאכילה ומטהרת טריפתו מטומאתו, אף מליקתו שהיא מכשרתו באכילה וטהרת טריפתו מידי טומאתו. ומליקת עוף קדשים שמכשירה אותו לאכילה כשאינה טריפה וטהרת טריפתו מטומאת נבילה. רבי יוסי אומר, דיה כנבלת בהמה, שחיטתה מטהרתה ולא מליקתה. הואיל ועוף נלמד לטהר את טריפתו מטומאתה בקל וחומר מבהמה אנו אומרים 'דיו לבא מן הדין להיות כנדון'.

גמרא

הגמרא שואלת, כיצד רבי מאיר אינו דורש 'דיו לבא מן הדין להיות

הלא תכלם שבעת ימים" וק"ו לשכינה י"ד יום דיו לבא מן הדין להיות כנדון

כנדון! הרי זה מדאורייתא! ששנינו בברייתא דבי רבי ישמעאל, מדין קל וחומר כיצד¹¹⁴¹? שנאמר במרים: "וַיֹּאמֶר ה' אֶל מֹשֶׁה וְאַבְיָה יִרְק יִרְק בְּפָנֶיהָ הֲלֹא תִפְלֵם שְׁבַעַת יָמִים" לשון תמיהה של קל וחומר, אם אביה היה מראה לה פנים זועפות היא היתה נוזפה שבעה ימים, וקל

1139 ורבי יהודה חולק גם בשחיטת עוף חולין טריפה. וכן שנינו במסכת טהרות בפ' י"ג דברים לרבי יהודה אחת מלוקות ואחת שחוטות ולר"מ שתיהן מטהרות ולרבי יוסי שחיטה מטהרת טריפה אבל לא מליקה. לרבי יהודה מליקת עוף טריפה בקדשים ושחיטה עוף טריפה בחולין אינן מטהרות מידי נבילה. לרבי מאיר שתיהן מטהרות, ולרבי יוסי השחיטה מטהרת והמליקה אינה מטהרת. מפרש ורש"י כת"י.

1140 תוס' שואלים שאפילו נבילה גמורה לא תטמא לרבי יהודה מפני שאיסור נבילה לא חל על איסור קדשים כמו שרבי יהודה דורש בגמרא שנבלת עוף טמא אינה מטמאה בגדים אבית הבליעה משום שכ' נבלה וטרפה לא יאכל לטמאה בה, מי שאיסורו משום בל תאכל נבילה יצא זה שאין איסורו משום בל תאכל נבילה אלא משום בל תאכל טמא. ובפ' גיד הנשה (חולין דף ק:) דייקו שלר' יהודה אין איסור חל על איסור. וי"ל שרבי יהוד ממעט דוקא עוף טמא שאין במינו משום בל תאכל נבלה. תוס'.

1141 רש"י כת"י כתב שהברייתא שואלת כיצד לומדים קל וחומר. רשב"ם בב"ב קי"א והמפרש מפרשים מנין שלומדים קל וחומר.

וחומר שבנזיפה של השכינה היא צריכה להסגר מחוץ למחנה ארבעה עשר יום¹¹⁴². אלא 'דיו לבא מן הדין להיות כנדון!', הכתוב "תִּסְגֹּר שְׁבַעַת יָמִים מִחוּץ לַמִּחָנֶה וְאַחַר תֵּאָסֵף" מלמד שאינך רשאי להטיל על הבא מן הדין יותר מן הנדון?

דבר המכשיר באכילה מטהר
טריפתו מטומאתו
אמר רבי יוסי ברבי אבין, שרבי מאיר דורש את הכתוב "זאת תזכרת תפלה וְהָעוֹף" באיזו תורה בהמה שווה לעוף ועוף לבהמה? הרי בהמה מטמאה במגע ובמשא ועוף אינו מטמא במגע ובמשא אלא באכילה. עוף מטמא בגדים בבית הבליעה, בהמה אינה מטמאה בגדים בבית הבליעה¹¹⁴³ ¹¹⁴⁴!. אלא הכתוב בא לומר לך שכמו שבבהמה דבר שמכשירה לאכילה מטהר את טריפתה מטומאתה. כך בעוף דבר שמכשיר באכילה מטהר טריפתו מטומאתו, ואפילו מליקת קדשים¹¹⁴⁵.

ור"י דורש "טרפה" להביא טריפה
ששחטה
ורבי יהודה דורש את הכתוב : "וְכָל נֶפֶשׁ אֲשֶׁר תֹּאכַל נְבִילָה וְטֶרֶף וכו' וְטֵמֵא עַד הָעָרֶב וְטָהַר". למה נאמרה "טֶרֶף"? אם טריפה נחשבת כחיה¹¹⁴⁶ עד שתמות, הרי נבילה אמורה בפסוק. וכיון שבהמה זו שנטרפה ומתה, היא נבילה. ואם טרפה אינה חשובה כחיה, הרי משעה שנטרפה היא בכלל נבילה?! אלא להביא טריפה ששחטה שהיא מטמאת בחייה בבית הבליעה, והשחיטה אינה מוציאה אותה מידי נבילה, אפילו אם טריפה חיה ואינו בכלל נבילה. מפני ששם טריפה מביא לה טומאה מחיים השחיטה אינה מועילה בה ששחיטה לא מתירה משום טריפה, אלא משום נבילה¹¹⁴⁷.

¹¹⁴² ר"א' שנקט י"ד יום משום שבפ' המפלת (נדה דף לא.) א' ג' שותפין באדם שהקב"ה נותן בו עשרה דברים כנגד אביו ואמו, ואו' שדיו כאביו שממנו לומדים. וה"ר חיים מפרש שמן הדין היה צ"ל ק"ו לשכינה שהיא חמורה כ"כ לעולם. אלא נקט י"ד כנגד שתי הסגרות במצורע, שלא מצאנו יותר מב' הסגרות. וכלשון זה בפרקי דר' אליעזר. וקשה שדי' בי"ג יום סגי שהיום השביעי עולה לו לכאן ולכאן. וי"ל שנקט את לשון הכ' ארבעה עשר משום שכ' שבעת ימים בכל הסגר. תוס'.

¹¹⁴³ בהמה אינה מטמאה בבית הבליעה אם תחב לו חבירו כזית בשר נבילה. מפרש.
¹¹⁴⁴ וכי באיזו תורה שוותה בהמה לעוף ועוף לבהמה – וא"ת והא איצטריך לכדרשינן בחולין בריש פ"ב (דף כז:) מה בהמה בשחיטה אף עוף בשחיטה ור"א דריש מה בהמה מן הצואר אף עוף מן הצואר וי"ל דכל מילי דרשינן דהיקשא הוא ואין היקש למחצה. תוס'.
¹¹⁴⁵ דאי לשחיטה בק"ו אתיא לן.

¹¹⁴⁶ באלו טריפות נח' אם טריפה חיה או אינה חיה אם טריפה חיה. ועד שמתה היתה בחזקת חיה.
¹¹⁴⁷ תוס' שואלים שלא מצאנו שבעלי חיים מטמאים ופשוט בכל הש"ס שטריפה אינה מטמאה מחיים. והרב רבי חיים מפרש אי טריפה אינה חיה ומדובר בתלש ממנה בשר חי ואכלו, והרי היא בכלל נבילה שבשר הפורש ממנה

“וחלב נבלה וטרפה” חלב בהמה
טמאה מטמא

אמר רב שיזבי לרבה, האם נאמר כך במה
שכתוב: “וְחֵלֶב נִבְלָה וְחֵלֶב טְרֵפָה יַעֲשֶׂה לְכֹל
מְלֶאכֶה וְאָכַל לֹא תֹאכְלֶהוּ” שמלמד שחלב נבילה אינו מטמא. אם טריפה
חיה, הרי נבילה אמורה! אם טריפה אינה חיה, הרי היא בכלל נבילה!
אלא הכתוב בא ללמד שחלב של טריפה ששחטה טהור. ומכאן שבהמה
ששחטה עצמה מטמאה!. והרי רב יהודה אמר בשם רב, ויש אומרים
שהדברים נשנו ברייתא, שלומדים מהכתוב: “וְכִי יָמוּת מִן הַבְּהֵמָה
אֲשֶׁר הִיא לָכֶם לֶאֱכֹלָה הִנָּגַע בְּנִבְלָתָה יִטָּמָא עַד הָעֶרֶב” שמקצת בהמה
מטמאה, ומקצת בהמה אינה מטמאה. ואיזו היא זו שאינה מטמאה?
טריפה ששחטה!. אלא יש לומר ש“טְרֵפָה” באה למעט שחלב של בהמה
טמאה מטמא כבשרה. רק חלב של נבלה שיש במינה טריפה הוא טהור,
אבל חלב של זו שאין במינה טריפה טמא. וגם כאן, בנבלת עוף הכתוב
אומר “וְטְרֵפָה” למעט עוף טמא, שאין במינו טריפה מדין טמאה?
מתרצת הגמרא, שרבי יהודה לומד שעוף טמא אינו מטמא ממקום אחר.
כמו ששנינו בברייתא, רבי יהודה אומר, נאמר: “נִבְלָה וְטְרֵפָה לֹא יֵאָכַל
לְטֶמְאָה בָּהּ”, מי שאיסורו משום כל תאכל נבילה, יצא זה שאין איסורו
משום כל תאכל נבילה אלא משום כל תאכל טמא ולכן אינו מטמא בבית
הבליעה.

כפורש מן המתה ומטמא אע"ג שהבהמה עצמה אינה מטמאה בחייה. ויש לפרש אי טריפה חיה בטריפה שעדיין
חיה ותלש ממנה כזית בשר ואכלו והרי נבילה דוקא אמורה. ולא מדובר כלל במחלוקת אם טריפה חיה או אינה
חיה. כלומר שמדובר בטריפה שאינה חיה שמתה שנתנבלה והרי היא בכלל נבילה. ובת"כ גרס אי טריפה אינה
מתה והלשון מגומגם קצת. תוס'.

